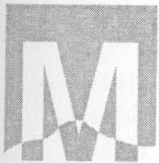

MUZEJ GRADA ILOKA - HISTORIJAT I RAD U PROGONSTVU

Mato Batorović

Muzejski dokumentacioni centar

Zagreb

uzelj grada Iloka ove godine obilježava četrdesetu obljetnicu postojanja. Osnovan je 1952. godine i otvoren za javnost 1. studenoga iste godine. Osnivač i prvi kustos bio je prof. Josip Meštrović (1885., + 1977.). Muzej je smješten u baroknoj kuriji

Brnjaković, a postavljen je arheološki i numizmatički materijal, kulturno-historijske zbirke: obrti, prosvjeta, kulturni i građanski život, te nezaobilazni postav NOB-a. Odmah se počelo prikupljati umjetnička djela kako bi Ilok dobio i galeriju. Upornim nastojanjem prof. Meštrovića vraćen je dio umjetnina iz dvorca Odescalchi, koje su se nalazile u Beogradu i Novom Sadu. Mnogi poznati umjetnici darivali su svoja djela u iločku zbirku. Spominjem samo neke: Vlado, Ljerka i Ivan Filakovac, Marijan Detoni, Josip Lcović, Dragutin Renarić, Ana i Petar Papp, te Ivan Meštrović, koji je poklonio Glavu Grgura Ninskog i Reljef bana Petra Berislavića.

Godine 1965., zbog slijezanja terena, kurija Brnjaković postaje nesigurna i muzejska grada je iseljena. Počela je obnova dvorca Odescalchi, pa je 1969. godine otvoren novi postav koji kroz arheološku i povijesnu zbirku prikazuje prošlost Iloka i iločkoga kraja do oslobođenja od Turaka, zatim NOB - srijemsku frontu, te galerija u to vrijeme obogaćena djelima suvremenih autora darom Republičkog sekretarijata za kulturu. Uz obilježavanje 25. obljetnice muzeja 1977. godine postavljena je etnografska zbirka s prikazom hrvatskih nošnji, prerade vune, kudjelje i lana, lončarstva, vinogradarstva, ribarstva, pletastva i prikazom materijalne kulture iločkih Slovaka.

Osnivanje muzeja 1952. godine potiču i pomažu, uza spomenutog prof. Josipa Meštrovića, dr. Antun Bauer, Ante E. Brlić, te iločki prosvjetni djelatnici i prijatelji kulturne baštine: Dragutin Barbarić, prof. Julije Vitman, ing. Marko Šamsalović, Jakob Jelinck, Ivanka Jelčić i dr.

Dr. Bauer je koordinirao koncepciju i postav muzeja u prostoru dvorca Odescalchi 1969. godine, a elaborate za postav radili su stručnjaci osječkog, vukovarskog i iločkog muzeja.

Muzej je bio u sastavu Narodnog sveučilišta, poslije "Ilokturista" - Centra za kulturu i konačno u sklopu Kulturnog centra grada Iloka. Prof. Meštrović vodio je muzej do 1965. godine, a od tada se izmijenilo više stručnih radnika. U zadnjih dvadesetak godina pomalo se ekipira tim muzejskih djelatnika, pa su otvorena mjesta arheologa, povjesničara, etnologa, galerista i djelatnika osposobljenog za restauraciju i konzervaciju (ponajviše keramike).

Muzej grada Iloka pokretač je i organizator mnogih akcija u gradu. Posebno je bila bogata izložbena djelatnost. Organizator je rada Likovne kolonije "In signo terrae" od 1976. godine, kroz koju se obogaćivao fundus galerije.

U fondusu Muzeja je više od 30.000 predmeta, uz to otprilike 8.000 knjiga i časopisa, oko 15.000 arhivalija, te oko 5.000 jedinica hemeroteke.

U posljednje tri godine dolaskom novih ljudi na položaje, tražili su se novi načini oživljavanja grada i dovođenja turista u grad. Tako se rodila ideja kod nekih struktura gradske vlasti da se Muzej preseli iz dvorca Odescalchi, ali bez predloženog prostora, kako bi se u dvorcu uredili

apartmani za strane goste, s tim da bi prostori u tvrdavi i zelene površine uz Dunav postali sportski tereni. Bile su to vlike ambicije i želje, ali neostvarive. Radnici Muzeja i Kulturnog centra morali su se boriti za očuvanje djelatnosti. Poslije se ta akcija nešto stišala, čemu je vjerojatno pridonijelo i ratno stanje koje je uslijedilo.

U ljeto 1991. godine kada se vidjelo da je sigurnosna situacija sve teža, radnici Muzeja pripremaju sve potrebno da bi zaštitili muzejsku gradu. Organizirana je zaštita od uništenja iz zraka i s boka, tj. od bombardiranja i artiljerijskih granata. Sav umjetnički fond prenesen je s drugoga kata na prvi, koji ima jače zidove i lukove, te je spremljen u središnje prostore i uglove koji su se činili najjevršći. Najvredniji dio grada, kao i osnovna dokumentacija spremljeni su u deset metalnih sanduka (nabavljenih i dovezenih iz Zagreba kada je Ilok već bio u okruženju) za eventualnu dislokaciju. Iako su iz Zagreba i Osijeka došle preporuke da se materijal iznese iz okruženja, na području vukovarske općine prevladalo je mišljenje da to tada više nije sigurno. Nadali smo se da ćemo pomoću europskih promatrača iznijeti pripremljenih deset sanduka, a u najgorem slučaju bar jedan s dokumentacijom, međutim, i to je propalo. Ostalo je sve u Iloku. Ostalo je i pet muzejskih djelatnika, osim jednoga koji je s konvojem izišao 17. listopada 1991. godine.

Od djelatnika Kulturnog centra izišli su: Sulceman Salihović, direktor, zatim tajnica, dvije knjižničarke i jedan muzejski radnik. Direktor se nalazi u Istri, tajnica u Zagrebu, knjižničarke su dobile posao u Zagrebu, kao i muzejski radnik, koji je razumijevanjem kolega zaposlen u Muzejskom dokumentacionom centru u Zagrebu.

Imamo podatke da su muzejski radnici u Iloku poslije našeg izlaska organizirali rad Muzeja, istina s novim direktorom - Đordem Šušom, Srbinom, prosvjetnim radnikom koji je došao iz Vinkovaca, te postavili eksponate na svoja mjesta prema starom postavu. Ne znamo imaju li posjetitelja. Dobili smo informacije da organiziraju i povremene izložbe, od kojih je jedna "Srbi u Iloku" organizirana u suradnji s Kolom srpskih sestara, te o vatrogasnom društvu uz 120. obljetnicu djelovanja vatrogastva u Iloku.

Od studenoga 1991. godine može se pratiti organizirani i kontinuirani rad Muzeja grada Iloka u progonstvu - u Zagrebu.

Budući da je u Zagrebu smješteno najviše iločkoga prognanog stanovništva kao i Zavičajni klub žitelja grada Iloka i okolice, u sve akcije uključen je i Muzej grada Iloka posredstvom svoga djelatnika, kako u organiziranju priredaba, prikupljanju materijala o egzodusu, životu prognanika i prilikama na okupiranom području, tako i u davanju podataka o prošlosti Iloka i okolice.

1. Muzej se bavi prikupljanjem svega što se odnosi na Ilok i iločki kraj: arhivskih materijala, literature, iskaza pojedinaca, fotografija, novinskih članaka i dr.

2. Suraduje u radijskim i tv-emisijama o Iloku i iločkom kraju, kao i u organizaciji priredaba za prognano pučanstvo (Vinkovo, Dani Iloka u Zagrebu itd.).

3. Organizirao je rad XVI. saziva Likovne kolonije "In signo terrae" Ilok - u Zagrebu od 3. do 11. rujna 1992. godine, u kojemu je sudjelovalo 14 umjetnika. Radovi su izloženi u Galeriji "Zvonimir" od 22. listopada do 5. studenoga 1992. Na izložbi su predstavljena i slikarska djela umjetnika koji su prijašnjih godina radili u koloniji. Uz izložbu izdan je i katalog. U toku je predstavljanje izložbe u muzejima i galerijama Slavonije: Virovitica, Nova Gradiška, Slavonski Brod, Osijek i dr.

4. Zavičajni klub žitelja grada Iloka organizirao je Dane Iloka u Zagrebu od 22. do 24. listopada 1992., u koje se uključio i Muzej kao suorganizator okruglog stola "Ilok hrvatskoj kulturi", na kojemu je 10

autora govorilo o iločkoj prošlosti i sadašnjosti. Materijali s tog skupa objavljeni su u Zborniku Muzeja grada Iloka koji je izašao iz tiska početkom siječnja 1993. godine.

Treba naglasiti da je Muzejski dokumentacioni centar zaslugom ravnateljice mr. Branke Šulc i ostalih djelatnika omogućio rad Muzeja grada Iloka u progonstvu, tako da se sav rad i odvija u prostoru ove muzejske institucije.

Za vrijeme našeg boravka u Zagrebu nastojimo hrvatsku javnost upozoravati na tragičnu sudbinu iločkoga kraja, potičemo Ministarstvo kulture i druge organe republičkih i općinskih vlasti na poduzimanje konkretnih akcija spašavanja kulturnog i muzejskog blaga na okupiranim područjima.

Primljeno: 8. 5. 1993.

SUMMARY

Ilok Municipal Museum: History and Exile

by Mato Batorović

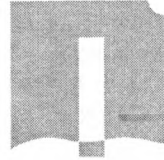
The Municipal Museum of Ilok was founded and opened to the public in 1952. In 1969 it moved to the then newly restored Odescalchi castle manor. The museum presented there the history of Ilok and its environs through the permanent displays of its archaeological and history collections.

The museum organized many events in the city. One of them was "In signo terrae" art colony which convened annually since 1976, and contributed considerably to the enrichment of the fine arts collection. The museum's collections numbered about 30 000 objects, 8 000 books, 15 000 archivalia and 5 000 journals.

At the beginning of the war in the summer 1991, the staff gave every effort to protect the museum and its possessions, but unfortunately did not succeed to evacuate collections out of the city before its sudden occupation by the Yugoslav Army. The inhabitants of Ilok, the author of this paper, curator Mato Batorović among them, were banished from their city on 17 October 1991. Mato Batorović became a member of staff of the Museum Documentation Centre of Zagreb in November 1991. The Municipal Museum of Ilok in Exile started its organized activities at that time. The museum's main concern is to collect material related to Ilok, but it also pursues other extensive activities. It organized the 17 convention of the "In signo terrae" art colony in Zagreb in September 1992, the "Days of Ilok" in Zagreb in October 1992, with a round table debate on the theme "Ilok in Croatian Culture" and published the "Proceedings of the Ilok Municipal Museum" in January 1993, which included the contributions made at the "Days of Ilok" round table debate.

MUZEJ VUKOVARA U PROGONSTVU, ZAGREB - PREGLED AKTIVNOSTI

Branke Šulc

inicijativa o akciji prikupljanja likovnih djela umjetnika iz inozemstva i Hrvatske pod nazivom "Muzej Vukovara u progonstvu" pokrenuo je tijekom svibnja 1992. godine mr. Božo Biškupić, doministar Ministarstva kulture i prosvjete RH, Fond za

kulturu. Svrha akcije je stvaranje suvremenoga, novoga muzejskog fonda pri Gradskom muzeju Vukovara u planiranoj obnovi grada Vukovara;

- Prvi, inicijativni, sastanak za osnivanje Muzeja Vukovara u progonstvu, održan je 21. rujna 1992. godine, pri Ministarstvu kulture i prosvjete RH, Fond za kulturu, na kojem su utvrđene osnovne smjernice rada takva muzeja i predložen Odbor te radne grupe za provedbu toga programa;

- Namjera je Odbora stvoriti još jedan muzej u Vukovaru kojeg će vrijednost biti primjerena onim vrijednostima koje su u Vukovaru uništene i onome što Vukovar danas znači kao simbol i kao opomena;

- Utvrđena je osnovna koncepcija rada na prikupljanju likovnih djela putem direktnog poziva umjetnicima iz Hrvatske i inozemstva;

- 4. veljače 1993. Odbor za osnivanje Muzeja Vukovara u progonstvu organizira i Prvu izložbu donacija likovnih umjetnika Hrvatske za Muzej Vukovara u progonstvu u Muzeju Mimara, Zagreb; izloženo je 110 slika i skulptura;

- 17. svibnja 1993. Odbor organizira izložbu donacija likovnih umjetnika za Grafičku zbirku Muzeja Vukovara u progonstvu u Muzeju Mimara u Zagrebu. Izložba se otvara u povodu Međunarodnoga dana muzeja, 18. svibnja.

Na izložbi se prezentira 543 grafike, serigrafije, litografije pokloni Muzeju; iz Zbirke Biškupić, mape i grafike (137 grafika), mape "Mladosti" (71 grafika), mape i grafike Vide i Vladimira Straže (12 grafika), mape Stjepana Šešelja (12 grafika), mape NSB-a (9 grafika), mape Branc Horvata (114 listova), mape Hrvoja Delića, mape HPT-a, Ivana Lackovića Croate (66 listova) te brojnih donacija grafika likovnih umjetnika (popis u prilogu);

Osnovni program Muzeja Vukovara u progonstvu:

- Program Muzeja Vukovara u progonstvu vodi za to imenovani Odbor i radne grupe u sastavu Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske, Fonda za kulturu;

- Muzej Vukovara u progonstvu djeluje do obnove Vukovara u Zagrebu u za to prikladnom prostoru za izlaganje i deponiranje (privremeno, do adekvatnijeg rješenja, u Muzeju Mimara, Zagreb);

- Taj je Muzej sastavnim dijelom Gradskog muzeja Vukovar koji je do rekviriranja cjelovita muzejskog fonda (studeni 1991. godine), sa 50.000 predmeta - Gradskog muzeja, Galerije umjetnina i Zbirke Bauca, Muzeja nobelovca Lavoslava Ružičke, te Povijesnog muzeja, bio značajna muzejsko-galerijska institucija u Hrvatskoj, te se i akcija provodi u uskoj suradnji sa stručnim djelatnicima Gradskog muzeja Vukovar;